

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.6.45>

ГОЛОВАЧ О.А.

ТРАНСФОРМАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**TRANSFORMATION OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY UNDER THE CONDITIONS OF CHANGING THE PUBLIC GOVERNANCE PARADIGM**

У статті досліджено трансформацію адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні в умовах зміни сучасної парадигми публічного управління та європеїзації адміністративно-правових підходів до взаємодії держави і бізнесу. Обґрунтовано, що сучасні процеси реформування публічного управління зумовлюють не лише оновлення окремих регуляторних механізмів, але й зміну самої природи адміністративно-правового впливу у сфері підприємництва. Встановлено, що еволюція моделей публічного управління – від класичного державного управління до концепцій нового публічного менеджменту, належного врядування та цифрового врядування – спричинила поступовий перехід від переважно командно-наглядного підходу до сервісно-партнерської, процедурно орієнтованої та ризик-диференційованої моделі адміністративно-правового регулювання.

Проаналізовано трансформацію ролі держави у сфері підприємницької діяльності. Визначено, що сучасна держава зберігає функції гаранта конкуренції, економічної безпеки, прав споживачів та належного функціонування ринку, однак реалізує їх переважно через механізми адміністративної процедури, цифрових сервісів, пропорційного регуляторного впливу та відкритої взаємодії із суб'єктами господарювання. Особливу увагу приділено значенню Закону України «Про адміністративну процедуру» як базового нормативного акта, що формує нові стандарти взаємовідносин бізнесу та публічної адміністрації.

Досліджено межі адміністративного втручання у сферу підприємництва та встановлено, що вони мають комплексний характер і визначаються через поєднання конституційних, процедурних і матеріально-регуляторних критеріїв. Обґрунтовано, що сучасне адміністративно-правове регулювання має ґрунтуватися на принципах законності, пропорційності, правової визначеності, передбачуваності та належної адміністративної процедури.

Окрему увагу приділено аналізу новітніх форм адміністративного впливу на підприємницьку діяльність, зокрема комплаєнсу, «м'якому праву» (soft law), цифровому регулюванню та ризик-орієнтованому нагляду. Встановлено, що зазначені інструменти свідчать про поступовий перехід від переважно репресивного адміністративного впливу до моделей превентивного, сервісного та технологічно опосередкованого публічного управління. Зроблено висновок, що подальший розвиток адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності має здійснюватися у напрямі посилення процедурних гарантій, розвитку цифрової адміністративної інфраструктури та забезпечення балансу між економічною свободою і захистом публічних інтересів.

Ключові слова: публічна адміністрація, сервісна держава, адміністративне втручання, належне врядування, цифровізація адміністративних процедур, soft law.

The article examines the transformation of the administrative and legal regulation of entrepreneurial activity in Ukraine under the conditions of the changing modern paradigm of public governance and the Europeanization of administrative-law approaches to state–business interaction. It is substantiated that contemporary processes of public governance reform entail not only the modernization of individual regulatory mechanisms but also a transformation of the very nature of administrative and legal influence within the sphere of entrepreneurship. It has been established that the evolution of public governance models – from classical public administration to the concepts of New Public Management, Good Governance, and Digital Governance – has led to a gradual transition from a predominantly command-and-supervisory approach to a service-oriented, partnership-based, procedure-oriented, and risk-differentiated model of administrative and legal regulation.

The transformation of the role of the state in the sphere of entrepreneurial activity is analyzed. It is determined that the modern state retains the functions of guaranteeing competition, economic security, consumer rights protection, and the proper functioning of the market; however, these functions are increasingly implemented through mechanisms of administrative procedure, digital services, proportionate regulatory influence, and open interaction with business entities. Particular attention is devoted to the significance of the Law of Ukraine “On Administrative Procedure” as a fundamental normative act establishing new standards for relations between business and public administration.

The limits of administrative intervention in the sphere of entrepreneurship are examined, and it is established that such limits possess a complex nature and are determined through a combination of constitutional, procedural, and substantive regulatory criteria. It is substantiated that contemporary administrative and legal regulation should be grounded in the principles of legality, proportionality, legal certainty, predictability, and due administrative procedure.

Special attention is paid to the analysis of the latest forms of administrative influence on entrepreneurial activity, including compliance, soft law, digital regulation, and risk-oriented supervision. It is established that these instruments demonstrate a gradual transition from predominantly repressive administrative influence toward models of preventive, service-oriented, and technologically mediated public governance. It is concluded that the further development of the administrative and legal regulation of entrepreneurial activity should proceed in the direction of strengthening procedural guarantees, developing digital administrative infrastructure, and ensuring a balance between economic freedom and the protection of public interests.

Key words: *public administration, service state, administrative intervention, good governance, digitalization of administrative procedures, soft law.*

Актуальність проблеми. Актуальність дослідження трансформації адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності обумовлена глибокими змінами, які відбуваються у системі сучасного публічного управління під впливом європейської інтеграції, цифровізації, економічної глобалізації та реформування взаємовідносин між державою і бізнесом. Традиційна модель адміністративного впливу, заснована переважно на командно-наглядних механізмах, поступово втрачає ефективність в умовах розвитку ринкової економіки, ускладнення господарських процесів та необхідності забезпечення балансу між економічною свободою і захистом публічних інтересів. За таких умов адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності потребує не лише оновлення окремих правових інструментів, але й концептуального переосмислення самої природи публічного впливу у сфері господарювання.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває для України в умовах європейської інтеграції та адаптації національного законодавства до європейських стандартів належного врядування, адміністративної процедури, цифрового адміністрування та ризик-орієнтованого державного контролю. Сучасні трансформаційні процеси супроводжуються поступовим переходом від моделі «держави контролю» до моделі сервісної та партнерської держави, у межах якої ефективність публічного управління визначається не рівнем адміністративного тиску, а якістю процедур, доступністю адміністративних послуг, прозорістю регуляторної політики та рівнем довіри між державою і бізнесом.

У зв'язку з цим дослідження трансформації адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності має важливе теоретичне та практичне значення для подальшого

розвитку адміністративного права, вдосконалення законодавства та формування сучасної моделі публічного управління у сфері підприємництва.

Метою статті є дослідження трансформації адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в умовах зміни сучасної парадигми публічного управління, визначення основних тенденцій еволюції адміністративного впливу у сфері підприємництва, а також аналіз новітніх форм і механізмів взаємодії держави та бізнесу в контексті європейської інтеграції, цифровізації та розвитку сервісної моделі публічної адміністрації.

Виклад результатів дослідження. Для належного розуміння сучасної трансформації адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні необхідно виходити з того, що зміна інструментів правового впливу є похідною від зміни самої парадигми публічного управління. Класична модель державного управління історично ґрунтувалася на централізації, ієрархичності, концентрації управлінських ресурсів та пріоритеті інтересів держави як основного суб'єкта регуляторного впливу. За таких умов суб'єкт підприємницької діяльності розглядався переважно як об'єкт адміністративного адміністрування, а владний вплив реалізовувався через систему імперативних приписів, заборон, дозволів, контрольних процедур та санкцій. Саме ця управлінська логіка тривалий час визначала сприйняття адміністративно-правового регулювання підприємництва як сфери одностороннього владного розпорядництва [1, с. 44 ; 2, с. 319].

Подальший розвиток управлінської та правової доктрини зумовив формування концепції нового публічного менеджменту, виникнення якої стало реакцією на зростання суспільних вимог до ефективності діяльності держави, якості публічних послуг, раціонального використання бюджетних ресурсів та впровадження управлінських практик приватного сектору у діяльність публічної адміністрації. Для цієї моделі характерними стали орієнтація на результативність, клієнтоорієнтованість, делегування повноважень, конкуренція у сфері надання послуг, оцінювання ефективності та використання інструментів менеджменту у діяльності адміністративних органів. У сфері підприємництва це спричинило поступову зміну підходів до розуміння статусу суб'єкта господарювання, який почав сприйматися не лише як адресат владних приписів, але й як користувач адміністративних послуг, учасник регуляторних процедур та суб'єкт, щодо якого держава повинна забезпечувати належні умови здійснення господарської діяльності [3, с. 45].

Водночас концепція нового публічного менеджменту не змогла повною мірою забезпечити вирішення питань, пов'язаних із правовими гарантіями, підзвітністю публічної адміністрації, доброчесністю та забезпеченням балансу між публічними і приватними інтересами. У зв'язку з цим подальший розвиток отримала концепція належного врядування, у межах якої визначального значення набули принципи верховенства права, юридичної визначеності, відкритості, обґрунтованості рішень, безсторонності, рівності перед законом, пропорційності, а також забезпечення права особи на участь в адміністративній процедурі та ефективний правовий захист. Для сфери підприємницької діяльності це має принципове значення, оскільки суб'єкти господарювання потребують не лише оперативності адміністративних рішень, але й їх передбачуваності, мотивованості, недискримінаційності та підконтрольності праву [4, с. 16].

Наступним етапом еволюції публічного управління стала актуалізація концепції цифрового врядування. Варто зазначити, що її зміст не обмежується переведенням окремих адміністративних процедур в електронну форму, а полягає у системній трансформації механізмів публічного управління, способів взаємодії між державою та адресатами владних рішень, організації інформаційних ресурсів і структури адміністративних процедур. У цьому контексті цифровізація виступає не технічною надбудовою над існуючою системою управління, а чинником, який змінює саму архітектуру державного впливу, роблячи її більш інтегрованою, платформною, заснованою на даних та орієнтованою на потреби користувача. Саме тому сучасні міжнародні стандарти цифрового врядування пов'язують використання цифрових технологій і даних із формуванням більш відкритого, інклюзивного, інноваційного та ефективного публічного управління [5].

Отже, еволюцію моделей публічного управління у сфері підприємницької діяльності доцільно розглядати не як механічну зміну взаємовиключних концепцій, а як процес поступового накопичення та поєднання різних управлінських і регуляторних підходів. Кожна нова парадигма не усувала попередню повністю, а трансформувала її відповідно до нових соціально-економічних умов, характеру взаємодії держави і бізнесу та сучасних уявлень про межі й форми публічного втручання у сферу підприємництва.

Саме поєднання зазначених управлінських підходів, їх одночасне співіснування та взаємне доповнення визначають сучасний характер трансформації адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності, у межах якого традиційні контрольні механізми дедалі більше

доповнюються сервісними, партнерськими, цифровими та ризик-орієнтованими інструментами публічного управління.

Зміна парадигми публічного управління об'єктивно зумовлює трансформацію ролі держави у сфері підприємницької діяльності. У сучасних умовах держава вже не може обмежуватися виключно функціями допуску до ринку, контролю, заборони чи застосування санкцій. Зберігаючи конституційний обов'язок щодо забезпечення захисту конкуренції, прав споживачів, безпеки товарів, робіт і послуг [6], вона водночас набуває ознак організатора правового середовища, гаранта процедурної справедливості, суб'єкта надання адміністративних послуг та координатора взаємодії між публічними і приватними інтересами [7].

Сервісний аспект діяльності держави найбільш виразно проявляється у законодавстві про адміністративні послуги [8] та державну реєстрацію [9]. Законодавець орієнтує систему адміністративних послуг на мінімізацію адміністративного навантаження та спрощення взаємодії особи з публічною адміністрацією. Зокрема, нормативно закріплено заборону вимагати від суб'єкта звернення документи чи відомості, не передбачені законом або такі, що вже перебувають у розпорядженні адміністративних органів. Практичним проявом такого підходу стали комплексні електронні сервіси на зразок «є-Підприємець», які забезпечують можливість одночасного отримання низки взаємопов'язаних адміністративних послуг у межах єдиної електронної процедури [10].

Партнерський вимір ролі держави передбачає також, що регуляторна діяльність має здійснюватися із врахуванням позиції бізнесу, наукового середовища та громадськості. Законодавство про засади державної регуляторної політики закріплює принципи доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, передбачуваності, прозорості та врахування громадської думки [11]. У сфері ліцензування законодавець додатково акцентує на недопустимості використання дозвільних механізмів як інструменту обмеження конкуренції, наголошує на відкритості процедур та передбачає можливість участі представників громадських об'єднань і суб'єктів господарювання у діяльності експертно-апеляційних механізмів [12]. Отже, сучасна модель партнерської взаємодії не заперечує владної природи адміністративно-правового регулювання, однак вимагає, щоб реалізація владних повноважень здійснювалася у передбачуваний, прозорий та комунікативно орієнтований спосіб.

Показово, що сучасна трансформація ролі держави у сфері підприємницької діяльності відбувається паралельно з переглядом самої архітектури господарського законодавства. Втрата чинності Господарським кодексом України з 28 серпня 2025 року та запровадження нового законодавчого підходу до регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період [13] не свідчать про формування дерегуляторного вакууму. Навпаки, зазначені процеси актуалізують необхідність посилення адміністративно-правового компонента регулювання підприємницької діяльності, оскільки саме адміністративне право дедалі більшою мірою покликане забезпечувати стабільність правового середовища, визначеність процедур допуску до ринку, належні межі адміністративної дискреції та ефективні гарантії захисту прав суб'єктів господарювання у відносинах із публічною адміністрацією.

У сучасних умовах саме поняття адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності потребує переосмислення та концептуального уточнення. Його вже недостатньо зводити виключно до одностороннього владно-організуючого чи примусового впливу уповноважених органів на суб'єктів господарювання. Більш обґрунтованим видається підхід, відповідно до якого адміністративно-правове регулювання охоплює комплекс норм, адміністративних процедур, правовідносин, сервісних механізмів, контрольних режимів та юридичних гарантій, спрямованих не лише на впорядкування підприємницької діяльності, але й на забезпечення реалізації права особи на здійснення підприємництва.

У цьому контексті трансформацію адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності доцільно розглядати як еволюцію його цілей, принципів, інструментів та меж, обумовлену переходом від переважно командно-наглядової моделі публічного впливу до сервісно-партнерської, процедурно орієнтованої, цифрової та ризик-диференційованої моделі взаємодії держави і бізнесу [14, с. 506].

Межі адміністративного втручання у сферу підприємницької діяльності мають насамперед конституційно-правову основу. З одного боку, Конституція України гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом; з іншого – держава наділена повноваженнями здійснювати регуляторний вплив у тих сферах, де це обумовлено необхідністю захисту конкуренції, прав споживачів, безпеки продукції, економічної безпеки, фінансової стабільності та інших публічних інтересів. Водночас реалізація таких повноважень не може здійснюватися

довільно, оскільки сама публічна адміністрація зобов'язана діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України. Отже, свобода підприємницької діяльності не має абсолютного характеру, однак і адміністративне регулювання бізнесу не може виходити за межі принципів законності, пропорційності та правової визначеності [6].

Другий рівень меж адміністративного втручання у сферу підприємницької діяльності формується адміністративною процедурою. Прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» закріпило систему принципів, які мають фундаментальне значення для взаємовідносин суб'єктів господарювання з публічною адміністрацією, зокрема принципи юридичної визначеності, рівності перед законом, обґрунтованості, безсторонності, пропорційності, відкритості, своєчасності, презумпції правомірності дій та вимог особи, гарантування права на участь у провадженні та забезпечення ефективних засобів правового захисту [15].

Особливого значення набуває те, що законодавець пов'язує правомірність реалізації дискреційних повноважень не лише з формальною наявністю відповідної компетенції, але й із дотриманням мети надання такого повноваження, принципів адміністративної процедури, а також із неприпустимістю безпідставного відступу від раніше сформованої адміністративної практики у подібних правовідносинах. Для суб'єктів підприємницької діяльності це означає формування якісно нового стандарту адміністративної взаємодії, у межах якого значення має не лише сам результат адміністративного провадження, а й належний процедурний спосіб його досягнення, обґрунтованість прийнятого рішення, його послідовність та можливість ефективного правового контролю.

Третій рівень меж адміністративного втручання має матеріально-регуляторний характер і полягає у вимозі, щоб будь-які обмежувальні чи обтяжливі механізми державного впливу були об'єктивно обґрунтованими, адекватними економічним умовам, збалансованими та передбачуваними для суб'єктів господарювання. Саме така логіка покладена в основу законодавства про державну регуляторну політику, тоді як законодавство у сфері ліцензування встановлює виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, а також уніфіковані процедури реалізації відповідних дозвільних механізмів.

У зв'язку з цим принципово важливого значення набуває положення про те, що у сучасній моделі публічного управління держава не повинна створювати надмірних адміністративних бар'єрів або процедур у тих випадках, коли захист публічного інтересу може бути досягнутий менш обтяжливими та більш ефективними засобами регуляторного впливу.

Однією з найбільш характерних ознак сучасної трансформації адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності є формування нових, гібридних форм адміністративного впливу, які поєднують елементи державного регулювання, саморегуляції та превентивного управління ризиками. Однією з таких форм виступає комплаєнс, який у сучасній юридичній та управлінській доктрині дедалі частіше розглядається як системний і безперервний процес забезпечення відповідності діяльності суб'єкта господарювання вимогам законодавства, нормативним приписам, внутрішнім політикам та добровільно прийнятим стандартам поведінки.

Для адміністративно-правового регулювання це означає суттєву зміну підходів до забезпечення законності у сфері підприємництва. Частина функцій щодо попередження правопорушень та забезпечення дотримання обов'язкових вимог поступово переноситься у внутрішню організаційну сферу самого суб'єкта господарювання у формі процедур самоконтролю, внутрішнього аудиту, оцінювання ризиків, етичних кодексів та механізмів запобігання порушенням. За таких умов роль держави не усувається, однак її вплив дедалі більше поєднується із механізмами превенції, відповідального саморегулювання та стимулювання правомірної поведінки [16].

Водночас комплаєнс не слід ототожнювати з приватною альтернативою праву або розглядати як форму «приватизації» державного контролю. Його адміністративно-правове значення полягає насамперед у зміщенні акценту від переважно репресивного постфактум-втручання до більш раннього та внутрішньо організованого механізму забезпечення правомірної поведінки. У перспективі це створює підґрунтя для розвитку таких моделей публічного управління, у межах яких інтенсивність державного контролю визначатиметься не лише формальними критеріями ризику, але й фактичною ефективністю внутрішніх систем відповідності суб'єкта господарювання. Саме у цьому проявляється потенціал комплаєнсу як механізму поєднання публічного адміністрування з принципами відповідальної господарської автономії [17, с. 58].

Іншою важливою формою сучасного адміністративного впливу виступає так зване «м'яке право» (soft law). У сфері адміністративного права воно знаходить прояв у рекомендаціях, настановах, кодексах поведінки, меморандумах, адміністративних регламентах, роз'ясненнях та інших

актах, які формально не мають обов'язкової юридичної сили, проте справляють істотний вплив на адміністративну практику та поведінку учасників правовідносин. Значення soft law особливо посилюється в умовах європейської інтеграції, цифровізації та динамічного розвитку ринкових відносин, коли традиційні механізми нормативного регулювання не завжди здатні оперативно реагувати на швидкі зміни економічного та технологічного середовища.

Разом із тим використання інструментів soft law потребує чіткого визначення меж їх допустимості. Такі акти можуть виконувати функції орієнтації, уніфікації правозастосовної практики, методичного супроводу чи тлумачення законодавства, однак вони не повинні підміняти собою законодавче регулювання, створювати нові юридичні обов'язки або встановлювати санкції поза межами закону. У протилежному випадку виникає ризик фактичного розширення дискреції адміністративних органів поза конституційно визначеними межами правового регулювання [18, с. 420].

Третьою формою сучасного адміністративного впливу виступає цифрове регулювання, сутність якого полягає у тому, що регуляторний вплив реалізується не лише через нормативний текст як такий, але й через функціонування цифрової інфраструктури публічного управління: електронних сервісів, державних реєстрів, алгоритмізованих процедур, міжреєстрової взаємодії, систем електронної ідентифікації та автоматизованої обробки даних. За таких умов сама цифрова архітектура адміністративної взаємодії фактично стає елементом регуляторного механізму.

Водночас цифрове регулювання породжує і нові правові виклики. Чим більшою мірою адміністративна взаємодія бізнесу з державою залежить від електронних платформ, інформаційних систем та автоматизованого прийняття рішень, тим більшої актуальності набувають питання прозорості алгоритмів, захисту персональних даних, можливості виправлення технічних помилок, забезпечення доступу до людського перегляду автоматизованого рішення та недопущення технологічно зумовленого обмеження прав суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим цифровізація адміністративно-правового регулювання не може розвиватися ізольовано від процедурних гарантій, а навпаки потребує їх подальшого посилення та адаптації до цифрового середовища [5].

Четвертою формою сучасного адміністративного впливу є ризик-орієнтований нагляд (контроль), зміст якого полягає у диференціації інтенсивності та періодичності контрольних заходів залежно не від формальної належності суб'єкта до певної сфери господарювання, а від ступеня ризику, який створює відповідна діяльність для публічних інтересів. Законодавство про державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності прямо закріплює оцінювання ступеня ризику, поділ суб'єктів господарювання за категоріями ризику та відповідну періодичність проведення планових заходів державного контролю.

У доктринальному вимірі це свідчить про поступовий перехід від моделі «тотального контролю» до моделі контрольного втручання, заснованого на принципі необхідності та управління суспільно значущими ризиками [14, с. 507]. Саме ризик-орієнтований підхід найбільш виразно демонструє зміну сучасної адміністративно-правової логіки у сфері підприємницької діяльності. Держава не відмовляється від контрольної функції як такої, однак прагне реалізувати її більш адресно, диференційовано та раціонально з погляду співвідношення між публічним інтересом і регуляторним навантаженням на бізнес.

Разом із тим ефективність ризик-орієнтованої моделі можлива лише за умови, що критерії оцінювання ризику є чіткими, публічними, зрозумілими та заснованими на об'єктивних показниках. У протилежному випадку існує небезпека перетворення ризик-орієнтованого нагляду на приховану форму розширення адміністративної дискреції, що фактично відтворюватиме традиційні проблеми надмірного адміністративного втручання, але вже у новій управлінській термінології.

У цілому сучасні форми адміністративного впливу на підприємницьку діяльність в Україні свідчать про глибоку трансформацію природи самого адміністративно-правового регулювання. Воно дедалі меншою мірою зводиться до виключно заборонно-санкційного інструментарію та все більше ґрунтується на превентивних механізмах, процедурних гарантіях, цифровій інфраструктурі, управлінні ризиками та нормативній гнучкості. Така трансформація не означає зменшення ролі держави, однак істотно змінює спосіб реалізації її владного впливу – від моделі безпосереднього адміністративного домінування до моделі правового, сервісного, комунікативного та технологічно опосередкованого публічного управління.

Висновки. Трансформація адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в умовах зміни парадигми публічного управління має системний характер та охоплює не лише оновлення окремих регуляторних механізмів, але й переосмислення самої природи

взаємодії держави і бізнесу. Сучасна модель публічного управління поступово відходить від переважно командно-наглядового підходу, у межах якого суб'єкт господарювання розглядався передусім як об'єкт адміністративного контролю, та орієнтується на поєднання сервісних, процедурних, партнерських і цифрових механізмів публічного впливу.

Зміна ролі держави від контролюючої до сервісної та партнерської не означає послаблення значення публічного інтересу чи відмови від адміністративно-правових засобів регулювання. Навпаки, сучасне адміністративне право покликане забезпечити баланс між економічною свободою та необхідністю захисту конкуренції, прав споживачів, економічної безпеки й інших суспільно значущих цінностей. За таких умов ефективність державного впливу визначається не рівнем адміністративного тиску, а якістю процедур, передбачуваністю регуляторної політики, обґрунтованістю дискреційних повноважень, розвитком електронних сервісів та застосуванням пропорційних форм державного контролю.

Проведене дослідження дає підстави для висновку, що подальший розвиток адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності має здійснюватися у напрямі посилення процедурних гарантій, гармонізації спеціального законодавства із загальними принципами адміністративної процедури, забезпечення прозорості цифрового адміністрування та недопущення надмірного розширення адміністративної дискреції під впливом цифровізації чи ризик-орієнтованих підходів. Водночас такі інструменти, як комплаєнс, soft law, цифрове регулювання та ризик-орієнтований нагляд, доцільно розглядати не як альтернативу державному регулюванню, а як форми його модернізації, спрямовані на підвищення ефективності, превентивності та адаптивності публічного управління.

У цілому сучасна трансформація адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності свідчить про поступове утвердження моделі правового адміністрування, у межах якої державний вплив реалізується не стільки через домінування та примус, скільки через процедуру, сервіс, комунікацію, управління ризиками та забезпечення належних гарантій взаємодії між публічною адміністрацією і суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел:

1. Таран Є. І. Трансформація системи публічного управління в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2020. Т. 31 (70). № 3. С. 43–46. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.3/08>.
2. Буга Г. С., Кузьменко С. Г. Поняття адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності. Право та державне управління. 2023. № 4. С. 317–321. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.41>.
3. Мельник М. І. Впровадження принципів нового державного менеджменту в публічне управління України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2025. Т. 36 (75). № 3. С. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.3/07>.
4. Іваницька О. М. Принципи державного управління SIGMA/OECD та їх еволюція. Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 жовтня 2023 р., Одеса. Одеса : Одеський національний технологічний університет, 2023. С. 15–17.
5. Сурай І. Г. Цифрова трансформація публічного управління: семантичний аналіз поняття. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.1.2>.
6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
7. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.
8. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32. Ст. 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 31–32. Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.

10. e-Підприємець. Дія : офіційний вебпортал. URL: <https://diia.gov.ua/services/e-pidpriyeme>.
11. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>.
12. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. Ст. 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.
13. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України від 9 січня 2025 р. № 4196-IX / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2025. №№ 28–29. Ст. 94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>.
14. Тимошевич М. М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення реалізації права на підприємницьку діяльність в умовах трансформації публічного управління в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 10. С. 503–508. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-10/115>.
15. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 15. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.
16. Подолін М. Для чого потрібен комплаєнс на підприємстві: ключові аспекти, виклики та поради. Юридична газета online. 2024. 4 грудня. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/dlya-chogo-potriben-komplaens-na-pidприємстві-klyuchovi-aspekti-vikliki-ta-poradi.html>.
17. Дубіцький М. Поняття «комплаєнс»: загальна характеристика підходів до визначення. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2025. Т. 16. С. 54–62. DOI: <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2025.16.54-62>.
18. Skochylas-Pavliv O., Bessonova A. Soft law as an instrument for regulating administrative and legal relations. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». 2025. № 4 (48). С. 416–423. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2025.48.416>.

Дата першого надходження статті до видання: 13.10.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.11.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2025